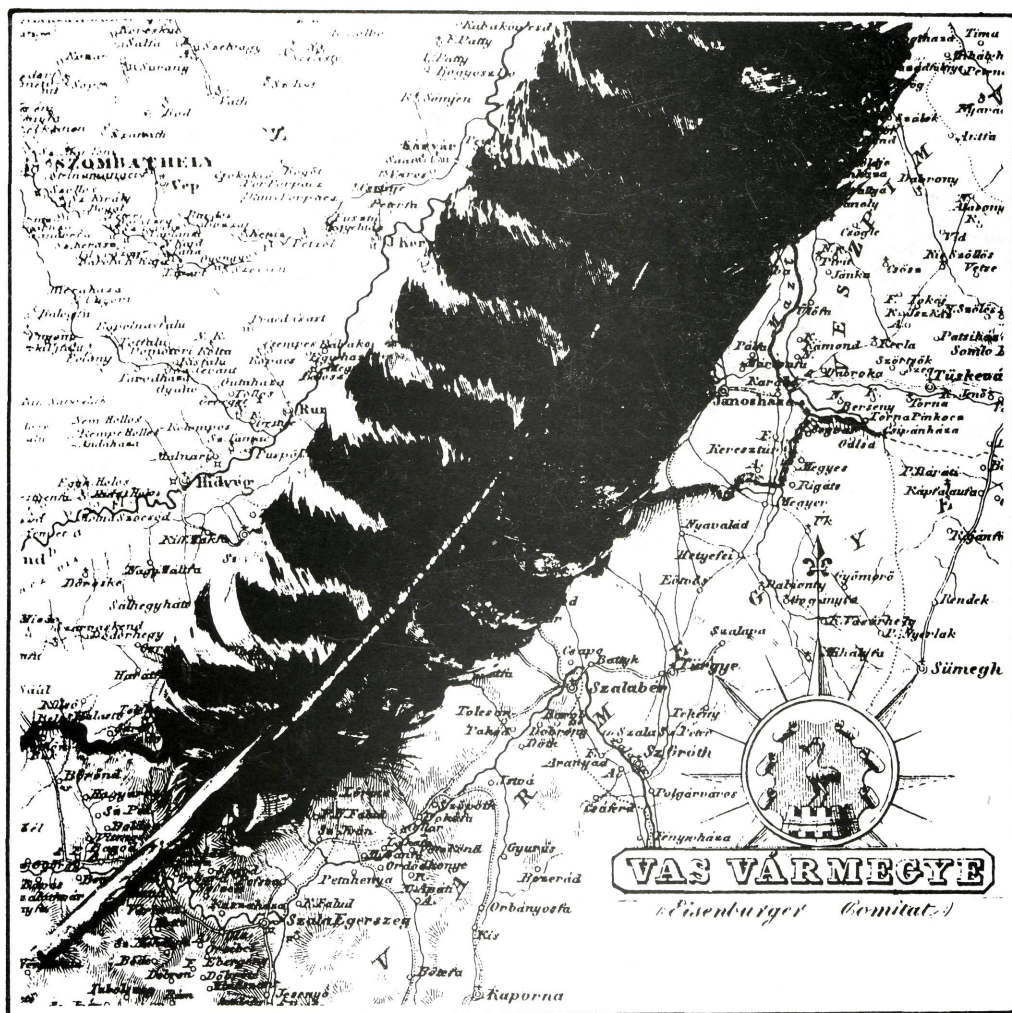

VASI HONISMERETI KÖZLEMÉNYEK

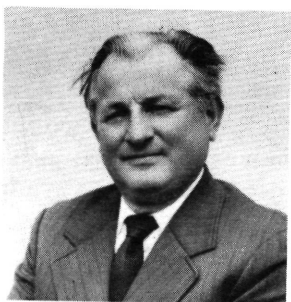

1993 / 1

OSZKÓ ZOLTÁN

PRÓFÉTA LETT SAJÁT HAZÁJÁBAN

—BEMUTATJUK KÖDÖS ENDRE NAGYSIMONYI „NÉPTANÍTÓT”—

A mosolygós arcú, élénk mozgású nyugdíjas iskolaigazgató ma éppen úgy hozzá tartozik Nagysimonyi község képéhez, mint 4 évtizeddel régebben, amikor fiatal tanítóként hazajött falujába. Neve azóta összeforrott szülőfaluja közel fél évszázados felvirágzásával.

1925. november 25-én született Nagysimonyiban. Apja Ködös István asztalos mester, akinek 10 hold földje is volt, anyja Kutasi Margit.

Az akkori falusi gyerekek „ranglétráját” kellett végigjárnia, miközben a libaőrzőből tehénőrzővé, majd mezőgazdasági munkák elvégzésére is felnövő ifjúvá vált. Mindig szívesen segédkezett édesapja asztalos műhelyében. Még ma is szívesen áll a gyalupad mellé.

Az elemi iskola öt osztályát szülőfalujában járta, majd Celldömölkön, Sárváron tanult tovább. Tanítói oklevelét 1946-ban a Soproni Evangélikus Tanítóképzőben szerezte. Somogydöröcskén kezdett tanítani, ahol az alsó négy osztályban 94 tanulóval foglalkozott. Reggelente a gyerekek ölükben hozták a fát, és ha maradt pár darab, akkor ő is befűthetett rideg legényszobájába. Kérésére hazahelyezték 1948. szeptember 1-én. Magyarot, történelmet tanított, csapatvezető majd igazgatóhelyettes is volt. 1952. március 1-én, alig 26 évesen nevezték ki igazgatóvá. Minden feladatot komolyan vett: sohasem elégedett meg közepszerűséggel, igényes és kíméletlen volt önmagával szemben. Pedagógiai tevékenysége nem szűkült be már kezdő igazgató korában, sokkal nagyobb régiókban gondolkodott. Szinte az egész községet a vállára vette. Emellett tanult is. Pécsen, 1953-ban a Tanárképző Főiskolán magyar-történelem szakos tanári oklevelet szerzett. Szakmai, pedagógiai, vezetői és egyéb tanfolyamokon szerzett okleveleinek se szeri, se száma. Szinte végigtanulta a több mint 4 évtizedes pedagógus pályáját. A munka, a tanulás mellett komoly feladatot, lelkiismereti kötelezettséget jelentett számára idős szüleinek ápolása, gondozása. A távoli Somogydöröcskéről is —szülőföldje szeretete—, szüleiért érzett felelősségének tudata hozta haza. Édesanyját 1979-ben, édesapját 1981-ben temette el.

Mindig érezte az idő szorítását. Mindig rövidnek tartotta a 24 órát. A délelőtti tanítást követte a kultúr munka, az iskolafejlesztés, a községfejlesztés, az esti iskolák és tanfolyamok tartása, az ismeretterjesztő előadások, sorozatok szervezése, a citerazenekar, a sport, a szakdolgozatok írása, a folyóiratokban való publikálás, pályázatok megírása, és egyik nagy szerelme a könyvtár. Nem is beszélve a nyári szünidőről, amelyet az úttörőtáborok, az állandó építkezés, szüleinek a segítése töltötte ki. Neki ez az időszak is munka volt, csupán a tanítás szünetelt.

Mindehhez természetesen szüksége volt a kiegyensúlyozott családi háttérre. Szerencséjére, ez is megadatott neki. 1955-ben nősült, feleséget saját tantestületből választott, Klaffl Katalin tanítónő személyében. Két gyermekük született. Mindketten pedagógusok lettek.

Mi adott erőt Kődös Endrének ilyen gazdag eredményekkel büszkélkedő életpálya megharcolására?

Talán első helyre tenném hivatásszeretetét. Ez olyan erőt jelentett számára, amelynek segítségével éjt nappallá téve küzdött, ha iskolája, községe érdeke azt kívánta.

Mindig magas követelményeket állított önmagával szemben, és a megvalósításban mindig oroszlánrészt vállalt. Személyes tulajdonságai, példamutató élete előnyt jelentett abban, hogy saját községében, szülőfalujában dolgozott. Nagysimonyiban három nemzedék nőtt fel Kődös Endre keze alatt, a kis alsó tagozatos tanulóktól az idősebbek dolgozók iskolájáig. Kemeneskápolnától Battyán pusztáig, Lánkamajortól Kemenesmihályfáig vonzotta személye, iskolája az idősebb korban tanulni vágyókat. Mélyek voltak gyökerei falujában, nemcsak azért, mert itt született, hanem mert egykori elemista osztálytársai és a felnőtt lakosság is látta, hogy értük, gyermekeikért, falujáért dolgozik. Ezért is szerették és támogatták. Ismerte a családokat, tudta melyik gyerekkel hogyan kell bánni.

Ugyancsak jelentős erőt adott számára az is, hogy az egykori néptanítók emlékét megőrizve folytatni tudta életművüket, olyan példaképnek tekintette őket, aki a saját „lámpását” is az övükétől lobbantotta lánggra. Nemes, dicserétes hagyomány.

Eredményeit nagyban segítette, hogy iskoláját, kultúrotthonát, könyvtárát nyitottá tudta tenni a falu lakossága számára. Ez vonzotta az embereket, és jöttek, ha segíteni kellett, ha társadalmi munka végzésére, ha előadásra, színdarabra, író-olvasó találkozóra vagy éppen szülői értekezletre kérte őket. Magam is többször vettem részt rendezvényeiken, ünnepélyeiken, láttam összefogásukat, közös erőfeszítéseiket, amellyel eötvösi szellemben maradandó értékeket teremtettek a község lakói számára.

Jelentős erőt jelentett számára, hogy igazgatói működése alatt szinte végig részese volt a helyi államhatalomnak, mint tanácsstag és végrehajtó bizottsági tag, a lakosság bizalmából. Ebben a pozíciójában rajta tudta tartani kezét a község életén, volt megfelelő közéleti küzdőtere. A hatalom részeként eredményesen vitatkozhatott a község kulturális, oktatási, gazdasági, szociális ügyei érdekében a meg nem értés, a hatalmi gőg és a butaság ellen. Ködös Endrének ezt a nagy csatát a személyi kultusz lélekőrlő körülményei között kellett megvívnia. Ezért érték bántások is, de nem tudták kedvét szegni, községéért érzett elhivatottságát lerombolni.

Intézményfejlesztő tevékenysége példa nélkül áll Kemenesalján. Időközben korszerű, szép új családi házat épített az ősi Ködös-ház helyén, saját erős kivitelezéssel. Bizonyára itt is szerzett sok-sok építési, szervezési tapasztalatot, amelyet az oktatási, közművelődési intézmények létrehozása során értékesített. Amikor Nagysimonyiba került, csak 4 tanterme volt az iskolának, egy magánháiban szorongott a 70-80 óvodás egy csoportban, nem volt könyvtárhelyiség, és nagyon hiányzott a kultúrház és a napközi otthon. El tudta fogadtatni az építkezés és fejlesztés szükségességét a közös érdekek alapján. A tanácsi vezetők közül többet sikerült megnyernie, akik a község gazdasági, anyagi erejét a gyermekintézmények és a kultúra céljaira fordították. Ugyanilyen segítőkész partnere volt a helyi termelészövetkezet. Sokat segítettek pedagógus kollégái és akadtak külső támogatók a kitűzött cél elérésében. Egy életnek kellett eltelnie ahhoz, hogy az óvodai nevelés, az iskolai oktatás, a közművelődés korszerű körülmények közé kerüljön. Mindezek megalkotásában Ködös Endre a legnehezebb feladatok teljesítését vállalta. Szinte legendának tűnik az a fejlesztés, amelyet Nagysimonyiban elért:

- 1955: Két új iskolai tanterem épült, főképpen Nagy Józsefné, volt könnyűipari miniszter támogatásával, aki Nagysimonyiból származik.
- 1960: Új óvoda építése helyi erőből.
- 1961: A volt evangélikus iskola teljes felújítása.
- 1962: Új politechnikai műhelyrész építése községfejlesztési alapból, társadalmi munkával.
- 1963: Új pedagógus szolgálati lakás építése községfejlesztésből.
- 1966: Iskolai napközi otthon szervezése, amely 3 csoportosra bővült.
- 1969: Új nevelői szoba, igazgatói iroda építése a községi kovács régi házának lebontott anyagából, társadalmi munkával.
- 1982: Kezdetét vette a régi tantermek korszerűsítése.
- 1983: Iskolabővítés, új szolgálati lakások kialakítása egy egyházi épület megvásárlása nyomán, az iskola további korszerűsítése.

1984: Ködös Endre 40 éves álma vált valóra: megépült a kultúrház. Ugyan-
ebben az évben a volt pártszékház átalakítása szabadpolcos könyv-
tárrá.

1985: Az iskola összes helyiségeit faburkolattal látták el.

Pénzben kifejezni ezt az értéket nehéz lenne, de biztos több 10 millió Ft-
ra rúg. Szülőfaluja ezalatt többet fejlődött, mint azelőtt 200 év alatt.

Szívének egyik csücske, a könyvtár sajátosan összefonódik családjá tör-
ténetével. 1966-ban lett községi könyvtáros. Nagyapja, Ködös Lajos asztalos
alapító tagja volt a helyi Polgári Olvasókörnek. Az I. világháború idején az
egy szekrényt kitöltő könyvtári könyveket saját lakásában őrizte meg. A há-
ború után az édesapja egy ideig a könyvtáros, és mintha az élet rendelése
teljesült volna be, a hajdani könyvtáralapító unokája ezt a hivatást foly-
tatta. Nagyon szerette ezt a munkát. A lakosság több mint 15 %-a beiratko-
zott olvasója volt, akik nemcsak könyvet, de az olvasáshoz, az élethez taná-
csokat is kaptak. Sajnos az új önkormányzat „kivette a zsebéből a könyv-
tárkulcsot”. Nehezen vált meg tőle, életének egy jelentős darabját hagyta ott
a könyvek és hűséges olvasói közt.

Negyévenként évkönyvet írt iskolájáról. Az 1984-85-ös címlapján ez áll:
A Nagysimonyi „Dugovics Titusz” Általános Művelődési Központ. Jelentős
publikációi folyóiratokban jelentek meg: Dugovics emlékek Nagysimonyi-
ban, Nagysimonyi falukrónikája, Búcsú a könyvtártól és Pályám emlékezte-
te. Ezekon kívül sok-sok pályázaton szerepelt sikeresen.

A legutolsó évkönyvében írja: „Ha az életet még egyszer kezdeném, újra
pedagógus lennék. A legszebb hivatás... Feleségemmel e négy évtizedben
együtt dolgoztunk az iskolában, lányom és fiam is pedagógus. Azzal a gond-
olattal szeretnék búcsúzni, hogy amit az élet parancsa elem szabott, – tiszt-
tességgel elvégeztem.” Majd így folytatja: „Számomra az utolsó stáció követ-
kezik, amelyben szeretnék tisztességgel elérkezni az utolsó kilométerkőhöz,
hogy aztán abba a földbe helyezzenek örök nyugalomra, amelyből vétettem.
Örököm pedig hagyom iskolánkra, amit csináltam és építettem, valamint
azokat a pedagógiai elveket, amelyeket iskolai munkaterveinkben annyszor
megfogalmaztunk a „pedagógus hivatás 12 pontjában”. Íme rövidített for-
mában:

1. Szeresd tanítványaidat! 2. A tanítvány szeretete nem elnézést jelent.
3. A tanulóról ne tételezz fel rosszat! 4. Légy tanítványait példaképe! 5. Vi-
gyázz tanítványaid épségére, egészségére! 6. Az oktatási folyamat a tanító
és a tanuló közös tevékenysége. 7. Ne röstellj az eredményesebb munka ér-
dekében többet tenni az átlagnál. 8. Szeresd munkahelyedet! 9. Értsd meg
és tiszteld tanítványaid szüleit! 10. Nem csak neked lehet igazad. 11. Tedd
színessé és gazdaggá az ifjúsági mozgalmat! 12. A pedagógus *lámpás* volt a

községben. A kiváló *néptanítók* munkáját követve jeles dolog a közjó érdekében munkálkodni.

Ezeket a kötelmeket nem egyszerűen csak megfogalmazta, hanem életével alkotta. Magasra tette a mércét nemcsak önmagának, munkatársainak is. Ezért néhányan csak tisztelték, míg többen szerették is. Mindig azt tette, amit a kor politikai és gazdasági szorításában a leghasznosabbnak tartott, amivel legtöbb emberen segíthetett. Bőven részesült elismerésben, magas kitüntetésben. Közel egy évtizede Nagysimonyiban tartottuk a kemenesaljai iskolák igazgatói munkaközösségének továbbképzését. Én azon a megbeszélésen 18 jelzőt fogalmaztam meg róla, mint egyik legképzettebb igazgatóról. Ma ezeket tovább tudnám folytatni, hiszen az utolsó tíz évben is nagyon sokat alkotott. Nyugdíjazása óta is magáénak érzi és segíti iskoláját, kultúrházát, könyvtárát. A citerazenekart pedig változatlan lelkesedéssel és szívvvel még most is vezeti.

Ködös Endre életművével cáfolta meg azt a közmondást, miszerint: Senki sem lehet próféta a saját hazájában. Ő azzá tudott lenni!

Claudius (41-54)